

Türkeş, iktidar, tarih

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

İradesini zorlayıp güçlülük izlenimi yaratsa da karşımdaki yaşlı, yorgun ama bir o kadar da yumuşak ifadeli kişinin, ülkenin sor kırk

yılındaki, etkili, `tehlikeli' adam olduğunu düşünmekte zorlanıyordum.

İçinde RP'nin bulunmadığı bir hükümetin kurulması gerektiğini vurguluyordu. 1980 öncesi, neredeyse boğazında olduğu Ecevit'le bile ortaklığa hazırdı. Çiller'i, sızdırdığı tepkiye bakarak, bu girişimin tek engeli görüyordu. Böyle bir arayışı hem hızlandırması hem de daha sağlam bir temele yaslaması için bir `ilkeler bildirgesi' yayınlanmasının daha uygun olup olmadığını sorduğumuzda ise Meclis'te üyelerinin bulunmadığını, o nedenle de hafife alınabileceklerinden korktuğunu yüzünden geçen kırınglık bulutlarıyla söylüyordu.

Yorumlarına bakmıştım. İç politikayı daha çok dış ilişkilerin odağından görüyordu. AB'yi çok önemsiyordu. Yeni bir askeri girişimin o bağlamda çok zararlı olacağını ısrarla tekrarlıyordu.

Sonra kalktı, ellerimizi sıktı, iyice eğilmiş beliyle bir ay sonraki yazgısına doğru yürüdü. Bir anlamda varığıyla özdeş gördüğü iktidarın uzağında olmasına tahammül edemiyor, onun kendisine `merbutiyetini' adeta bir koşul sayıyordu.

İktidar arayanla aramayan arasındaki tek fark `istemek'tir. Bir şeyi elde etmenin anahtarı olan `güç' ise insanın kendi içinde duyduğu bir iradeden, belki bir vehimden başka bir şey değildir. Bazı insanların ötekilerin önüne geçerek tarihi yapmalarına olanak veren şey, o duyumsamanın yoğunluğudur.

Bu, tehlikeli bir şeydir. Dünyayı kendinizle sınırlı sayar, onu dilediğiniz şekilde kurabileceğinizi düşünürseniz siyasetin gerektirdiği öteki olanakları da hiçe sayarsınız. İdeoloji, toplumsal gerçeklik, düşünce yoğunluğu, kültürel birikim, evrensel değer ve kavramlarla ilişkiniz kendinize yaslandığınız oranda gerileyecektir. Sonuç olarak belki `şef'lik ya da `başbuğ'luk mertebesinde kalacak, benliğinizin iktidar hırçınlığını makam zehiriyle uyuşturabileceksinizdir ama asıl sorun da oradadır; çünkü, artık iktidar tutkusunun ve onu özleyen egonuzun tutsağısınızdır.

Türkeş, galiba tam da böyle bir kişiliktir. Siyasal eyleminin temel dayanağı sayılabilecek bir düşünsel açılımı, bir modeli hiçbir zaman geliştirmedir. Kendi kimliğinin bir parçası olan `aksiyoner'liği bir geçiş toplumunun arayış karmaşasıyla bütünleştirmeyi, çoğu kez kan ve gözyaşı pahasına, tercih etti.

Taşra - kent, doğu - batı, gelenek - gelecek, yerel - evrensel gibi çatışma eksenleri arasında sıkışmış ve kendisini tanımlamakta güçlük çeken kitlelere, insanların düşünmeye bile gereksinim duymadan benimseyeceği, hatta karşı çıkışın bir `erdemsizlik' sayıldığı çok genelgeçer çerçeveyi sundu.

Soğuk savaş döneminin tekçil, kutupçul anlayışıyla bütünleşmiş bir milliyetçilik ülküsü ve komünizm düşmanlığı ilkel bir Türkçülük ve devletçilik anlayışından öteye gitmiyordu. Hatta Türkçülüğün yüz yıllık tarihiyle bile hesaplaşmayı öngörmüyordu bu yaklaşım. İnsan bilincinin en önemli zaafı olan tutkunun, bağlanmanın toplumsal bir düzlemde nerelere varabileceğini göstermiş totaliter rejim deneyimleri düşünülürse ükücülük denen taşralı pan - Türkist hareketin nasıl böyle kabul gördüğü de anlaşılabilir.

Türkeş'i tarih karşısında hesap vermeye zorlayacak ikinci olgu demokrasi anlayışıdır. `Kurtarıcılık' geleneğiyle tümleşik, Bonapartist bir demokrasinin demokrasiye rağmen topluma yerleştirilişi biraz da onun katkısıyla olmuştur. 1960 darbesinin ardından darbe `mağduru' siyasetlerle bizzat kendisinin ilişkisi o darbeyi meşrulaştırmak için telaffuz edilen kavramların yapaylığını da sürecin mantığını da açıklamaya yeter. Onu şimdi demokrasi `banisi' olarak görenlerin bu yaklaşımlarını demokrasi bilinçlerine vermekten başka yapacak bir şey yoktur!

Türkeş, oyununu oynadı. Kabul etmek gerekir ki ayakta öldü. Belki savaş meydanında sıkıştırıldığında, kurtulmak için "bir ata krallığım" diye bağıran 3. Richard'ın iktidar çaresizliğini yaşamamış olması kişisel başarısının göstergesidir. Bunun siyasal bir başarı olup olmadığını ise tarih biliyor.